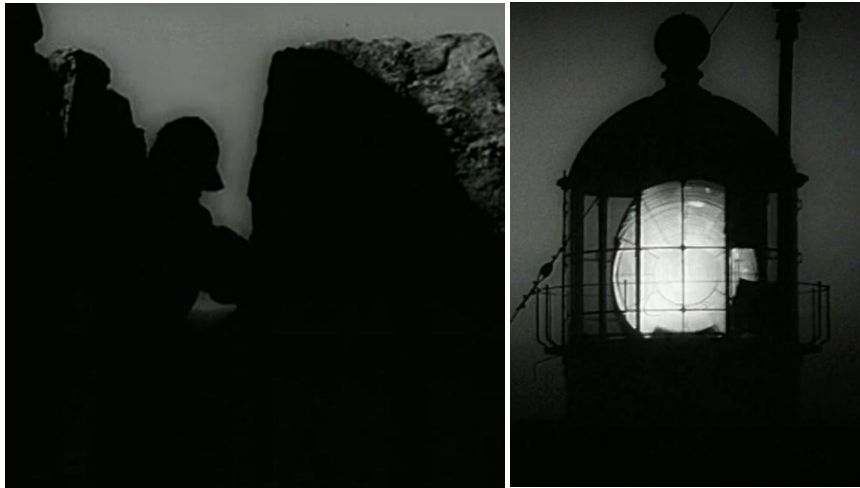

Kullamannens hemligheter

En Kullamanitisk avhandling

Av Johan Ahlberg Ystad 240804

Innevarande arbete kom till då jag själv hade många frågor om Tv serien Kullamannen. Min tanke var att nedteckna detta som kanske kan vara till nytta för andra och inte minst bevara legenden. Resultat blev en Kullamanitisk avhandling som besvarar många frågor.

Jag vill tacka alla som hjälpt mig med fakta och information och besvarat alla mina frågor.

Jag växte upp med Tv på 1960 talet en kanal i svartvitt. För ungdomar fanns det inte mycket att se på Tv. På Lördagskvällar sändes visserligen Hylands hörna och "Helgonet" med Roger Moore senare kom agentserier Mannen från UNCLE och John Drake (Danger man) som hade en bandspelare i en rakapparat. Anita och Televinken dök upp i rutan 1967 för att lära ut trafik kunskap. I september hade James Bond filmen "Man lever bara två gånger" premiär men då skulle man ha fyllt 15år för att komma in på biografen. Adventskalendern Teskedsgumman sändes i december. Sen kom Kullamannen på lillejulafton på bästa sändningstid i sju avsnitt. Jag satt klistrad vid Tv:n. Fyra ungdomar som skall vistas på Kullen under sommarlov utan att någon tjuvar på dem. Korvgrillning och bo i en koja men de blir indragen i en spionhistoria med en mystisk ring. Strax innan på hösten hade jag kommit över rivningsvirke och byggt en koja liknande den i serien med riktig dörr, plåttak och fönster. Det var minst sagt ruskigt jag trodde nästan farbror Ludvig skulle dyka upp när som helst. Kanske är det en nostalgiresa tillbaka till 60talet med läskedryck i glasflaskor, cykel med bockstyren, bensinmack och Volvo PV. En helt annan och oskyldig tid. Handlingen i Kullamannen är tidvis trovärdig men tål kanske inte en djupanalys serien andas en trygghet och framtidstro vi ungdomar kände på 1960talet.

Spänningen byggs successivt upp i stil med Alfred Hitchcock. Scenerna i kojans när någon tittar in på barnen, när Kaj skall undersöka skorna och scenen med fågelskrämman är nog bland de mest skrämmande. Maria Lindberg är en skicklig skådespelerska som ändrar ansiktsuttryck och lever sig in i rollen. Leif Krantz(1932-2012) utnyttjar skickligt kameravinklar och klipp. Små detaljer höjer spänningen som den tickande Amerikaklockan i Millers hus. Nu hade det inte varit omöjligt att mikrofilmer hade gömdes i en grotta vid kusten. Under andra världskriget hade en omfattande hemlig radiotrafik sänts mellan Höganäs och Danmark. Hemliga koder "Sally-Tristan-Pan-Samuel" sändes på kortvåg från BBC: DITT-DITT-DITT-DA (V), kanske idén till Victoria? Näsdukar hade använts som varningssignaler när Gestapo närmade sig i Danmark. 1963 skakades Sverige av Wennerström affären. Överste Wennerström hade sålt stora delar av ritningar till det Svenska vapen och stridsledningssystemet till Sovjetunionen. Wennerström mikrofilmade hemliga ritningar och filmrullarna överlämnades i hemlighet till Sovjetiska agenter. Kanske gav det idén till Kullamannens handling?

Visst är det fiktion men Leif Krantz lämnar många frågor obesvarade. Att veta vem som är vän eller fiende är inte lätt. Vem var egentligen Miller, vem arbetade han för? Representerade han den goda sidan? Miller verkar vara elektronikexpert när han justerar radion. Vem hade installerat kortvågssändaren i Millers hus? Miller hade en medhjälpare fru Werner eller var hon den riktiga agenten? Mannen på Shellmacken som gav Miller portören vilken roll hade han? Harry var tydligen chef över Ludvig. Vem var den mystiska mannen som gömt mikrofilmerna som beskrivs innehålla ett domedags vapen? I slutscenen berättar Olle att det var kul så länge det varade och det är sant vartenda ord, sen blinkar han. Var tanken att hela historien bara var en skolpojkes fantasi?

Tv-program från Juldagen 1967 "Victoria med C"

Min koja med korvgrillnings plats

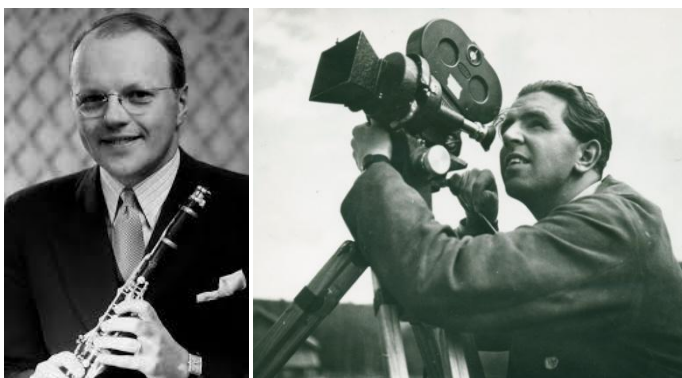

Manuskriptet hette ursprungligen "Barnen i Kullaskogen" och skrevs av **Folke Mellvig** (1913-1994). Mellvig hade tidigare skrivit flera radiopjäser och filmmanuskript, *Damen i svart* 1958, serien med Hillman filmerna och nära nog skrämmt slag på Svenska folket. Mellvig var bördig från Malmö och hans fru Kajsa från Skanör de var väl bevandrade i Skåne och sägnen om Kullamannen. Enligt sägnen, som är från 1200 talet, skulle en man som var 100 år gammal tända en eld på Kullens udde varje natt för att varna sjöfarande. Eftersom platsen ansågs besatt av spöken och andar vågade sig inga främmande dit. Denna man kallades för Kullamannen och var också siare. Den Danske konungen Waldemar II kände till Kullamannen och skickade ett sändebud för att få besked om vad som skulle hända hans båda söner i framtiden. När någon förolyckats vid klipporna talades det om att Kullamannen tagit dem. Säkerligen lockades fartyg in till klipporna för att plundras.

Kullamannen har vissa likheter med Enid Blytons fem- böcker där fyra ungdomar, och en hund, löser olika mysterier vid engelska kusten.

Tyvärr lyckades jag inte att kontakta Mellvig han gick bort 1994 men jag skrev ett brev till hans dotter men fick det i retur hon hade också precis gått ur tiden. Efter en hel del arbete lyckades jag komma i kontakt med hans andra dotter och son men de hade ingen aning om hur Kullamannen hade uppkommit. Jag lyckades hitta originalmanuskriptet till Kullamannen det finns bevarat på Kungliga biblioteket i Stockholm.

De första scenerna spelades in i Höganäsgruva i Hustofta där Kaj jagas av Harry nere i gruvgångarna. Schaktet öppnades 1893 för brytning av stenkolk och stängdes 1961. Gruvan är idag vattenfylld och förseglad. När Olle Nordemar på Nord Art kom ned för att se resultat var han så missnöjd att han ville omedelbart lägga ned projektet. Bilderna var oskarpa och inspelningen hade för låg kvalitet. Peter Fischer ersattes ny fotograf blev Martin Bodin och Kalle Bergholm tog de sista tagningarna. Serien blev en stor succé beroende på Leif Krantz skrev om stora delar av Kullamannen, Himmelstorp och omgivningarna på Kullaberg, skickliga skådespelare och inte minst Charles Redlands suggestiva musik. Barnen var inga nybörjare de hade studerat på "Vår teater" Stockholm och kände varandra väl. De valdes ut bland 400 sökande. Det var Curt Malmsten, som var inspelningsledare, som hittade barnen via kontakter på Vår teater.

Charles Redland (1911-1994) kompositör, kapellmästare och jazz musiker. **Olle Nordemar** (1914-1999) filmproducent och regissör.

Gruvan i Hustofta stängdes 1961 gruvdriften var då inte längre lönsam och gruvan var mycket vattenrik. 1983 revs byggnaderna och gruvan förseglades. I maj 2011 öppnades Gustaf Adolf schaktet tillfälligt och några bilder togs där man kan se en av räddningstegarna och en avsats därunder den vattenfyllda gruvan. Det var via de stegarna Kaj klättrade, och såg syner om de förhistoriska djuren, för att fly från Harry, i alla fall skulle det se ut så. Gruvbyggnaderna låg på Decuvillevägen i Höganäs där finns inget att se idag. (bilder Annelie Tidqvist Höganäs museum)

Kaj berättar att det ryker från ett element nere i gruvbion.

UR INNEHÅLLET

Dan, Diksen, Döls
och andra gruvkarlar i Schakt Gustaf Adolf 3

Kring bokslutet 1953
Kommentarer i ord och bild ... 13

Information, sensation
på gruvbio 14

Läckande kranor
En sparkampanj 15

På resande fot
Koncernanställda har studierest 16

De leende dragen tillhör linbanemästaren Hilding Nilsson i Schakt Gustaf Adolf i Höganäs. Han är en av gruvkarlarna i reportaget på s. 3.

”Världens mest underjordiska bio”
kallade en journalist den visningslokal, som inretts i Höganäs gruva 100 meter under jord och som hade urpremiär en av de sista dagarna i maj. Höganäsbolagets styrelse samt ”fäderna” i Höganäs stad och Väsby kommun var de första biobesökarna, men de har sedan efterträttas av tusentals personer från all världens hörn. Den vackra stillfilmen, de instruktiva montrarna och inte minst den särpräglade miljön har fångat alla och envar. Här förenas nytta med nöje. Under ”Oss emellan sagt” och i en artikel på s. 14 får Ni läsa mer om denna Kullabygdens nya trestjärniga attraktion och syftemålet därmed. — På bilden ses Höganäs Rotaryklubb under ett gruvbiobesök.

Företagstidningen Brännpunkten Höganäsbolaget september 1954 hade en artikel om världens mest underjordiska bio som hade premiär i maj 1954. Man kan undra vad som hade hänt om en brand eller ett ras hade inträffat sannolikt hade myndigheterna idag aldrig godkänt att ha en bio nere i gruvan. Biografen var, med dåtidens teknik toppmodern, plastklädd från golv till tak och kunde ta emot 60 besökare. I kontrollrummet fanns rullbandspelare, reglage för dämpning av belysning och stillbildsprojektor. Gruvbion besöktes av kolklasser men användes också vid företagsbesök då Höganäsbolaget presenterade sina produkter. Sedan gruvan förseglades har gruvbion återuppbyggt på Höganäs museum.

Scenen när Kaj flyr från Harry och klättrar 100m upp för stegarna spelades in i en maskinhall där det fanns en lämplig lucka i golvet. Naturligtvis hade det varit allt för farligt att låta Olle klättra i räddningsschaktet men scenen var verkligen nervpirrande. Jag minns hur jag riktigt kände faran av att falla handlöst. Repliken *”är det någon som har ett glas vatten på sig”* är en klassiker. Mannen som bar Olle var Arne Axelsson känd fotograf i Höganäs. Arne jobbade på Höganäsbolagets kontor.

Eva Lundahl (1904-1986), gift med **Oscar Lundahl** (1897-1979), gruvguider i filmen, båda arbetade på Höganäsbolaget.

Kerstin Svensson (Kerstin Arthur-Nilsson) och hennes syster **Marianne** (Pippi), döttrar till överläraren Ernst Svensson, två av statisterna vid gruvan. Kerstin var författare det var via Helsingborgs teater hon kom i kontakt med Leif Krantz. Marianne berättade för mig hur de blev hämtade med taxi för att under en dag spela in scenen vid gruvan i Husby. Marianne berättade hur hennes syster behövde gå på toaletten när de var nere i gruvan. Problemet var att det fanns ingen toalett bara en spann. Gaget för inspelningen blev 200Kr mindes Marianne.

Kullamannens hus

Lite fusk det finns inget Kullamannens hus vid fyren. Kullamannens hus är i verkligheten en skreva i berget. Scenen när Miller öppnar facket var inspelad i Tykarpsgrottan vid Ingnaberga strax utanför Hässleholm. Teamet bodde på dåvarande hotell Sirius i Kristianstad under inspelningen.

Där är visningar av gruvan men man får inte alltid komma ned där "facket" finns. Eftersom det finns fladdermöss boende i gruvan är den också stängd på vintern för visningar. I den ursprungliga versionen skulle serien sluta på Tivoli i Köpenhamn.

Under maj månad 1967 påbörjade det 20 man starka teamet inspelningen av serien och det första avsnittet "Föräldrafritt" sändes den 23 december 1967 (repris i januari 1968). Inspelningarna fortsatte fram till september. Scenerna spelades inte in i den ordningen man ser dem i filmen. Något man inte tänker på när man tittar på en film eller hur en plats klipps ihop med en annan. Tv serien var mycket populär 1968 kom den ut i bokform på Röda Ramen Bonniers senare på Bonniers juniorförlag 1986 med ett annat omslag.

På omslaget står det:

Handlingen tilldrar sig i Kullabygden dit Kaj och Tommy kommer för att tillbringa ett föräldrafritt sommarlov tillsammans med Marianne och Peter. Genom att Peter hittar en ring blir de indragna i en dramatisk spionhistoria.

Marianne 12år syster med Peter blond och söt och nyfiken.

Dr Miller, mystisk utlänning som påstår sig vara vetenskapsman.

En osympatisk individ som kallar sig för farbror Ludvig, den mystiska fru Werner och många andra.

Handlingen i böckerna skiljer sig på några punkter från filmen. Miller förklarar om hans uppdrag och att Roger var hans närmaste man och hur fru Werner hade förberett allt. I avslutningen i boken svänger det in en bil på Himmelstorp. En chaufför stiger ut och frågar om detta var Himmelstorp och om Kaj och Peter och allt vad de hette bodde här? Storögda sa de ja. Han kunde hälsa från Kullamannen, sa han och började plocka ut saker till dem. Tommy fick en cykel. Peter en fin kikare. Kaj en kamera, Marianne ett guldsmedspaket och Jenny ett brev. En märklig detalj på omslaget är farbror Ludvigs arm inte svart som i filmen utan röd.

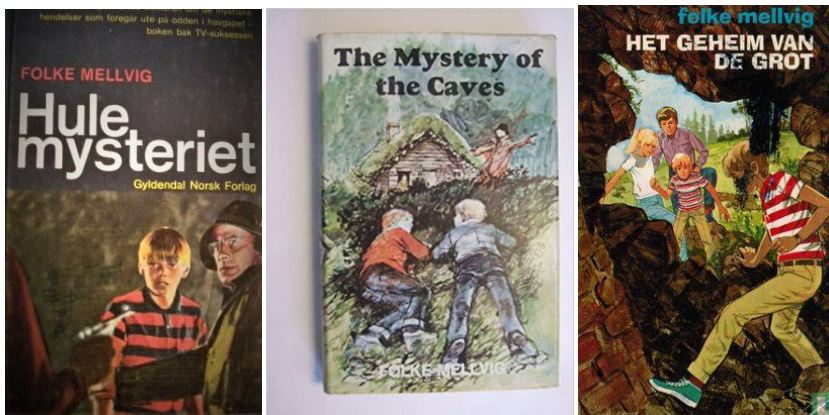

Facket var uppbyggt av hönsnät.

Ansiktet i intron påstås vara filmad från sjösidan.

Kullamannen röda ramen Bonniers 1968, Nordisk bok 1986. 2006 gavs Tv-serien även ut på DVD. (Foto J.A)

Boken gavs ut i Norge under namnet *Hule mysteriet*, Danmark *Kulla manden*. I England *The mystery of the caves* och i Nederländerna *Het geheim van de grot*. Kullamannen visades också på Tv i flera länder.

På omslaget på Kullamannen Nordisk Bok står:

Vad är det för speciellt med ringen som Peter hittade. En guldring med två vita och två blå stenar och inskriften Victoria? Ringen som den mystiske främlingen doktor Miller och damen som hyr den ensligt belägna stugan är så intresserade av. Vem är egentligen Harry som är så trevlig..och frågvis? Och vem är Kullamannen?

För kusinerna Kaj, Marianne, Peter och Tommy blir sommar-äventyret allvar och de blir indragna i en dramatisk spionhistoria där deras liv står på spel.

Doktor Miller: **Leif Liljeroth** (1924-2018). Doktor Miller anländer i första avsnittet med färjan Najaden (1967-87) ,som ägdes av DSB, tittar i skyltfönstret till blomsteraffären A. Hedströms efterträdare om han är förföljd av Harry. Leif har haft många roller i Tv-serier. I studierektorns sista strid spelar Leif rektor med **Björn Gustafson** som jag också delat ut TRUXA priset till. Leif föddes i Stockholm men växte upp i Falun där hans pappa arbetade på bergslaget. Det var meningen att Leif skulle bli bankman men efter att ha kommit i kontakt med Falu teaterklubb och Borlänge experimentteater tog karriären en annan riktning. Hans första jobb var hos Karl-Gerhard 1950 när han gick på Gösta Terserus teaterskola. Emy Storm, mamma till Marianne och Peter, gick också där. Leif har varit med i flera Tv-serier: *Hassel*, *Pojken med guldbyxorna*, *Dubbelstötarna* och många teater föreställningar. På 1950 talet hade Leif stora framgångar i Finland där han spelade på Wasateatern. Han har spelat predikanten Helgum i Ingemarsspelen. Leif har medverkat i Tv-reklam för ett försäkringsbolag samt spelat in flera talböcker och dubbat tecknade filmer. Leif var en mycket skicklig karaktärsskådespelare med stort teaterintresse. Ofta besökte han Malmö stadsteater och satt helt anonym i publiken.

Fotot fick jag av Leif Liljeroth 2014. Doktor Miller försvinner in i en portuppgång i Himmelriksgränd där han snabbt byter kläder. Blomsteraffären fanns på Storgatan 3 i Helsingborg.

Farbror Ludvig: **Bengt Brunskog** (1920-2000) föddes i Stockholm Lidingö. Hans pappa var officer. Bengt spelade trummor i Simon Bremhs skolorkester senare studerade han på Willy Koblancks teaterskola. 1943 fick Bengt anställning vid Helsingborgs stadsteater året därefter på Malmö stadsteater. Där spelade han Snugg i Shakespeares *En Midsommarnattsdröm*. Han stannade i Malmö fram till pensioneringen 1988 men gjorde avbrott för Uppsala stadsteater 1951-60. 1941 medverkade han i filmen *Fransson den förskräcklige*.

1958 i filmen *linje 6* där Bengt spelar en lastbilschaufför som kör mellan Göteborg och Stockholm. I filmen får bl.a. Åke Grönberg känna på hans knytnävar.

Bengt medverkade i Arne Mattsons Hillman-filmer, som var mycket populära: *Mannekäng i rött* (1958), *Ryttare i blått* (1959), *När mörkret faller* (1960 bygger på Maria Langs bok), *Bessingemordet* (1983), *P&B Hasse Alfredsson* (1986), *Skånska mord* (1986) och *Kuriren* (1988).

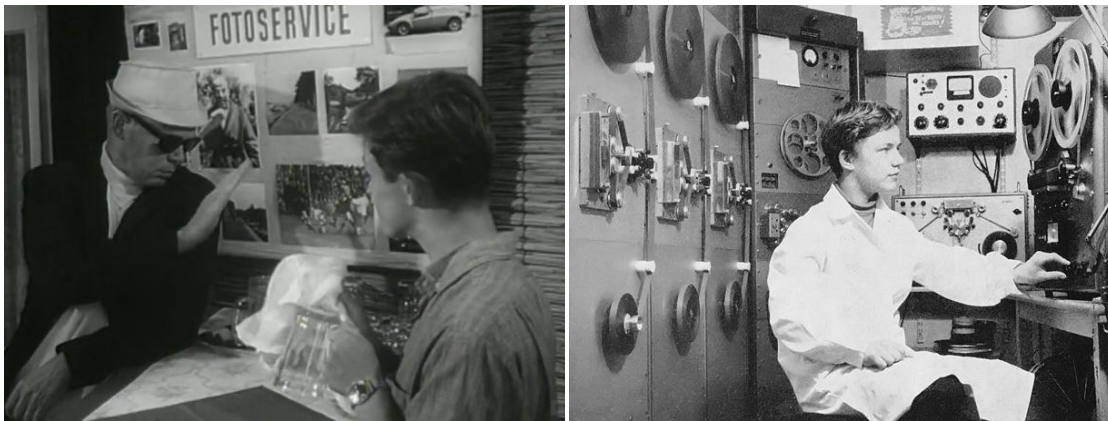
Gunnel Broström och Bengt Brunskog i *Ryttare i Blått*.

Ryttare i blått manuskriptet skrevs av Folke Mellvig och Lars Widding. Regissör Arne Matsson. Filmen har repriserats på Tv flera gånger. Recensenterna var inte bejublade i filmen då den inte räknades som en rysare. Hillman filmerna har också utgivits i en videobox.

Mest känd blev nog Bengt för Svenska folket när han spelade rollen som farbror Ludvig. Flera av skådespelarna i Kullamannen hade en berörningspunkt de kom från Malmö stadsteater. Bengt Brunskog hade ett buttert utseende och spelade skickligt rollen som Ludvig. Iförd Beppehatt, vit polotröja och solglasögon var han den stereotypiska agentfiguren från 1960talet. I avsnittet *möte med svin* kommer Ludvig nonchalant in på Strand Hotell med händerna i fickorna. Han beställer en öl av Eddie Axberg, som spelar bartendern: kan man få en öl här? Eller önskar min herre dricka ur litet glas, större glas eller stort glas? Ser man tydligt arrogansen när han drämmer till ölsejdeln. Han blir ännu arrogantare när han föraktfullt fnyser och kastar till bartendern en tia för att utbrista: behåll växeln!

Man ser i den scenen tydligt hur verkligt skicklig Bengt är som skådespelare. Han lever sig in i rollen och gestaltar den mystiske Ludvig som ingen vet vem han var. Man får onekligen en viss avsmak för Ludvig. Scenen är kanske enkel där Ludvig kommer in och skall dricka ett glas öl, får syn på ett foto av Miller. Med små medel gör Bengt scenen spännande.

Bengt Brunskog och bartendern Eddie Axberg.

En 17 årig Eddie i ljudlabbet hos Nordart

Eddie Axberg (f.1947) Eddie var ljudtekniker vid inspelningen men hade en liten roll som bartender och är berättare till bildspelet i biografen nere i Höganäs gruva. Eddie är kanske mest känd från filmen *Utvandrarna*.

Eddie började som "allt i allo" på Nordart men under inspelningen av Saltkråkan avancerade han till ljudtekniker.

På Strand Hotell i Arild bodde flera av skådespelarna.
Scenen med Ludvig och Eddie Axberg spelades in där.

Marianne passar Tommy och grillar korvar. Ludvig är ett riktigt kräkpulver när han dyker upp vid ungdomarnas koja. Han presenterar sig som farbror Ludvig och "jag är mycket snäll till dem som hjälper mig". Han förser sig olovandes med en av korvarna med repliken varm-goo. Han erbjuder en 10Kronors sedel för information man ser tydligt ungdomarnas ansiktsuttryck hur de känner avsky för Ludvig.

(SVT/Nordart)

Scenen i Kullamannens hus är ondskefull. Ludvig är klädd helt i svart och hotar Miller och Kaj med en Luger pistol (egentligen en Husqvarna M40) "Nu är det allvar och inte kurragömma och datten längre, nu smäller det". Här förstår åskådarna att det inte är en lek längre utan dödligt allvar. Man ser hur svetten bryter ut i pannan på Miller. Det skulle vara svårt att tänka sig en annan skådespelare i rollen. Bengt är som klippt och skuren för att spela skurk något han ofta fick göra i filmer. Bengts fru Lenah arbetade på kontor och som tekniskt biträde på flygvapnet senare som sufflös vid Malmö stadsteater. De bosatte sig på Limhamn. I en hemma-hos- intervju visade Bengt upp hemmet 1962 som då var tidstypiskt inrett i modern 60tals stil. Paret fick aldrig några barn. I en tidningsartikel berättade Lenah om sitt liv när hon fyllde 80år. Lena hade börjat på kontor. I Uppsala började hon som sufflös och utbildade sig på Dramaten.

– Bengt brukade ofta be mig om att förhöra honom på replikerna och jag tyckte förstås att det var roligt att få hjälpa till. Men samtidigt blev det tråkigt att sitta ensam hemma när han gjorde sitt jobb på teatern på kvällarna.

– Så jag dristade mig att fråga teaterchefen själv, Gösta Folke, om det inte fanns något jobb på teatern som jag skulle kunna göra. Just då, väldigt lägligt för mig, hade Uppsalateaterns sufflör sagt upp sig och om jag ville prova på, så var det bara att hoppa in, minns Lenah Brunskog.

Hon fick sitt elddop 1954, lyckades undvika katastroferna och stannade på sin sits under scengolvet i två år innan hon fortsatte som sufflör på kungliga Dramaten i Stockholm där hon stannade till 1960.

– När sedan Gösta Folke fick jobbet som chef för Malmö stadsteater flyttade både jag och min man med till Malmö, där vi sedan stannade fram till pensionen.

(Sydsvenskan.)

Privat var Bengt en trevlig människa som inte hade mycket gemensamt med rollen som Ludvig. Han var inte speciellt social kanske inte så konstigt när man har stått på scenen och haft mycket folk runt i kring sig då behöver man få vara ifred. Bengt medverkade i många teateruppsättningar men hade också flera filmroller och Tv-serier. Det blev totalt 60talet filmroller. 1989 fick Bengt Teaterförbundets De Wahl stipendium. Lenah gick bort strax efter sin 80årsdag 2009.

Bilden från doktor Millers trädgård (Nordart/SVT) från vänster Kaj (Olle Myrberg), Peter (Håkan Waldebrandt), Tommy (Staffan Hallerstam), Marianne (Maria Lindberg) där damringen med två vita briljanter och två blå safirer, Victoria med C, är gömd i ett stenrös. Mycket av handlingen i Kullamannen är uppbyggt runt ringen. Ringen fick senare sin förklaring: den var inte bara ett tecken utan också nyckeln till facket i Kullamannens hus. Varför två vita och två blå? Det låter bra och lite mystiskt. Nato har blått och vitt i sin logga.

En man som hade all anledning till att vara försiktig hade gömt mikrofilmer i facket. Vad var det för domedagsvapen? Vem skulle ha ritningarna? När Mellvig skrev manuskriptet rasade kalla kriget som värst. Vätebomben och biologiska massförstörelsevapen utvecklades på båda sidor. Vem skulle trycka först på knappen? Spioner var intresserade av Sveriges flygvapen som på sin tid var bland det fjärde största i världen.

Scenen när fågelskrämman vaknar till liv är som hämtat ur en Hitchcock film. Åskådarna är medvetna om vad som händer men inte deltagarna. Scenen var nog något som många länge kom ihåg med en rysning. Ludvig triumferar skrattande när han tar ringen från barnen. De goda är klädda i vitt de onda i svart. En detalj jag nog inte förstod första gången jag såg Tv serien. (Nordart/SVT)

Filmteamet vid kajan på Himmelstorp. Från vänster Janne elektriker/passare, okänd fotograf bakom kameran, sittande Lotti Greborn scripta, Bo Erik Gyberg B-foto, Leif Krantz regissör i vit kostym, mannen som böjer sig ned Eddie Axberg, Olle Myrberg (Kaj), Håkan Waldebrandt (Peter), Maria Lindberg (Marianne), Staffan Hallerstam (Tommy), Bengt Brunskog (farbror Ludvig). Serien spelade in i maj och under sommaren 1967. Kojan var byggd i moduler så det gick att ta bort delar av väggarna för att lätt komma åt och filma. Som åskådare ser man inte hur mycket arbete där i verkligheten ligger bakom en scen som kanske varar i en halv minut. (Nordart/SVT)

Jenny barnflicka: **Lena Dahlman** (1938-2016) har medverkat i *Åsa Nisse och tjocka släkten* och Tv-serien *Studierektorns sista strid*. Kullamannen var hennes första Tv roll.

Fru Werner: **Berta Hall** (1909-99) medverkat i otalig teaterföreställningar. Arbetat på Riksteatern. I Tv har hon bl.a. setts i thrillern *Sonja, Heddebyborna, Rasken, Ärliga blå ögon* (Leif Krantz 1979) och Tv-serien *Albert & Herbert*. Fru Werner är en mystisk figur vilken roll hade hon egentligen? Hon såg till att ett villospår lades ut för Harry när filmer placerades i box 57 på Kastrup. Jag frågade Leif Krantz var fru Werners stuga låg. Han var inte riktigt säker men trodde den låg i närheten av fyren. Enligt Olle Myrberg skulle det ha varit ett hus som låg i Arild. Huset i Arild är idag ombyggt och det huset som låg vid fyren brann ned för flera år sedan.

Harry: **Fred Gunnarsson** (1939-79) har medverkat i *Hello baby, Elvis Elvis* och Tv-serien *God natt jord*. Fred arbetade på Malmö stadsteater. Fred omkom tragiskt i en drunkningsolycka.

Peters och Mariannes mamma: **Emy Storm** (1925-2014) kanske mest känd som mamma till *Emil i Lönneberga*. Emy gick på Gösta Terserus teaterskola i samma klass gick också Leif Liljeroth.

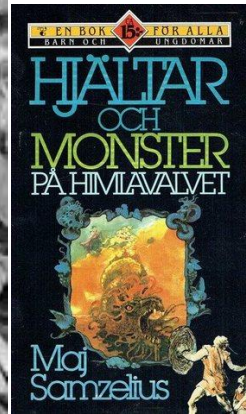
Peters och Mariannes pappa keramikern Bergman: **Åke Engfeldt** (1913-77) har medverkat i två Ingmar Bergman filmer *Hamnstad* och *Fängelse*

Kaj och Tommys pappa, advokat Skog: **Kåre Sigurdsson** (1930-2016) hade många teaterroller. På film och Tv fick han ofta spela otrevliga karaktärer bland annat i *Kuriren* (1988) och som mördad domare i *Polisen och domarmordet* (1993)

Kaj och Tommys mamma: **Birgitte Ornstein** (1931-2016) har bland annat medverkat i Marianne Ahrnes långfilmsdebut *Långt borta och nära* och spelat teater med Nils Poppe.

Maj Samzelius (1917-2015) på Vår teater vid Medborgareplatsen instruerar barnen, senare fans Vår teater på Fältöversten Stockholm. Teaterintresserade barn kunde lära sig grunderna och framföra teaterpjäser hos Maj. Staffan, Olle, Peter och Maria hade gått hos Maj och lärt sig grunderna inom teater. Maj var författare, dramatiker, teaterpedagog och radioregissör.

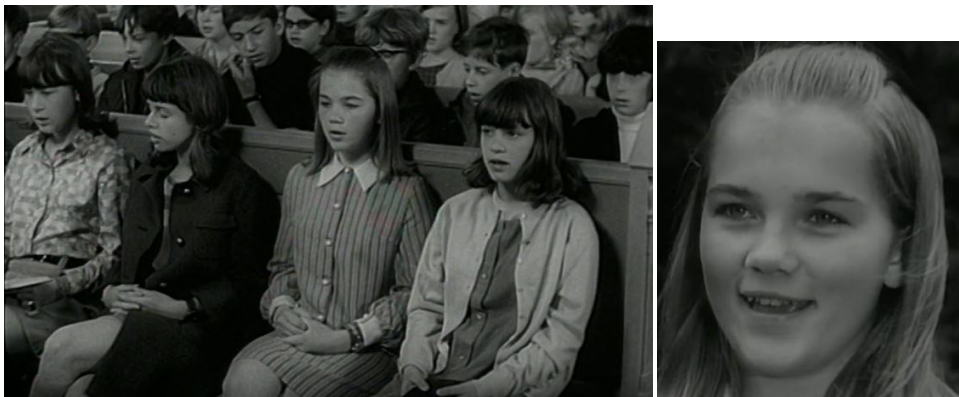
Håkan Waldenbrant och Olle Myrberg på Vår teater i pjäsen vita rosen. Senare kom Maria Lindberg in i föreställningen.

(Olle Myrberg)

Brunnby kyrka

Brunnby kyrka byggd på 1100-talet, tornet är från 1400-talet. Brunnby har fått sitt namn efter en källa som gav vatten året om.

Annette Månsson: **Anne Arnberg (f.1953)** och **Helena** hennes kusin. Anne spelade konfirmanden i Brunnby kyrka, var med och löste bibelkoden och lämnade ett brev till Miller. Helena berättade för mig att hennes lärare Valborg Welin hade kontaktat filmteamet. Klassen 1³a från samrealskolan i Höganäs skulle vara med i Kullamannen. I buss åkte klassen till Brunnby kyrka för provfilmning. Det var mycket spännande och den första uppgiften de fick var att följa en inbillad solkatt. Anne satt längst fram och hon blev då uttagen till rollen. Inspelningen tog en dag. Något gage fick inte barnen men en middag på Strand hotell. Anne berättade hur scenen med bibelkoden spelades in vid badet i Solvik där de blev svårt brända av solen eftersom reflektorer användes vid filmningen. Anne berättade att scenen vid Doktor Millers hus där hon överlämnar ett brev fick tas om flera gånger. Hon lyckades säga fel och trassla till repliken. Det var länge en gåta vem som spelade Annette Månsson ingen visste vem hon var jag frågade skådespelare och journalister. Leif Krantz visste inte, SVT och Nordart visste inte. Det tog 13år att hitta henne naturligtvis sökte jag inte efter henne hela tiden men tillslut lyckades jag hitta ett spår i Brunnby kyrka.

Klockaren spelades av den riktige kyrkovaktmästaren **Erik Persson**. Det fina votivskeppet är en gåva från sjöfarande och minner om hur havet kan ta ett liv. Där finns tre votivskepp i kyrkan.

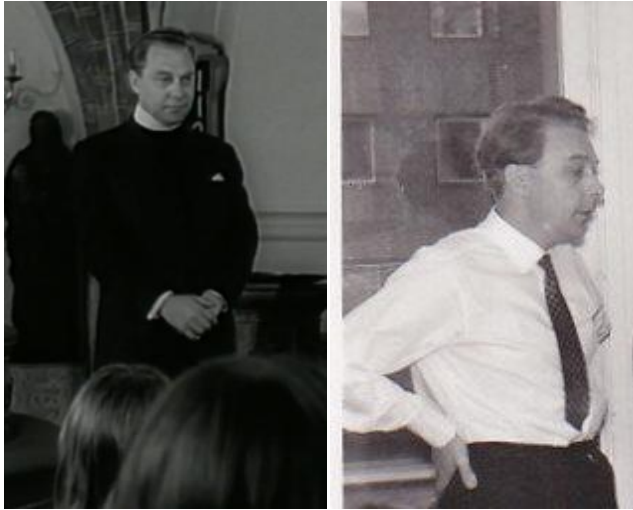
Det var där bibelkoden 183:1, 24:1, 57:2, 157:19 (låt barnen komma hit alena dold för världen 15/7 kl.1900) som Kaj, Annette, Marianne och Peter löste på stranden. Ludvig jagade barnen i kyrkan och Miller försvinner i tomma intet.

En skrämmande scen fru Werner signalerar med en spegel.

Bibelkoden löstes vid badet Solvik en av platserna som använde vid inspelningen.

Prästen i Brunnby kyrka: **Willy Keidser** (1923-76) skådespelare och regissör verksam på Helsingborg statsteater. Omkom tragiskt i en järnvägsolycka tillsammans med sin fru när två tåg kolliderade.

Paus vid inspelningen vid Brunnby kyrka. Från vänster Leif Krantz, Curt Malmsten, barnen och Sten Norlén ljudtekniker. Ljudupptagning kontrolleras på en Nagra bandspelare. (foto okänt)

Krapperrups gods

Krapperrup har anor från 1500-talet men där fanns en borg uppförd under första halvan av 1300-talet. De märkliga kritstensstjärnorna som pryder fasaden är från 1600-talet. Godset var på sin tid känt för avelssvin. Sedan 1967 drivs godset som en stiftelse idag odlas endast arealerna ingen djurhållning finns längre. Parken är öppen för allmänheten. Stiftelsen delar ut fondmedel till humanitära ändamål och till forskning.

Lasse Wester (1945-2014) spelar Roger Dansken som dyker upp på Krapperrup och är också röst till turistguiden. Han identifierar sig genom att torka pannan med en näsduk, får syn på ringen och utbrister "Två vita o två blå ser jag". Han jagar Maria, förstör filmen i hennes LEICA kamera. Marianne luftar Millers cykel.

Roger dyker upp med en kulsprutepistol i slutscenen när Ludvig förs bort.

Lasse var ungdomspedagog på Vår teater men till professionen var han Svensklärare på Södra Latin i Stockholm. Vad jag hört var han en mycket sträng lärare.

Mariannes kamera LEICA 1 för 35mm film.

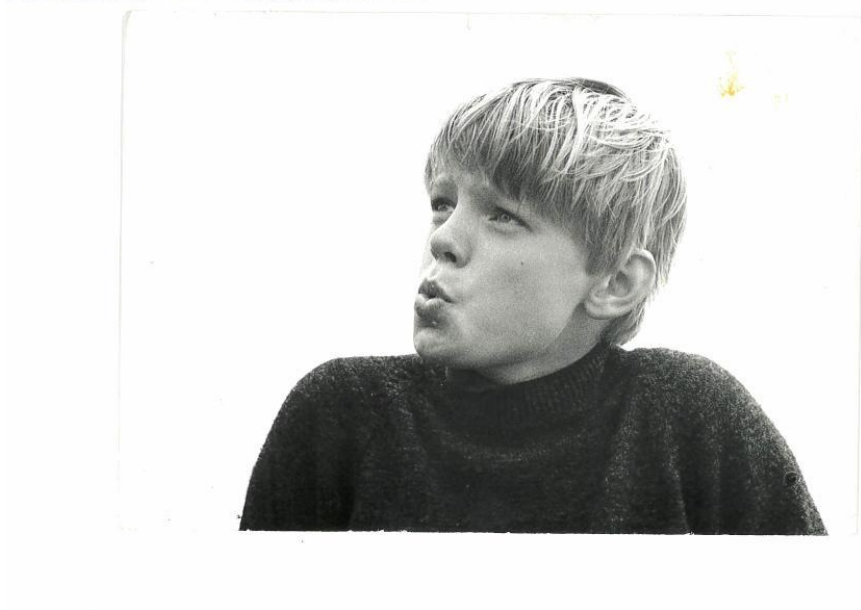
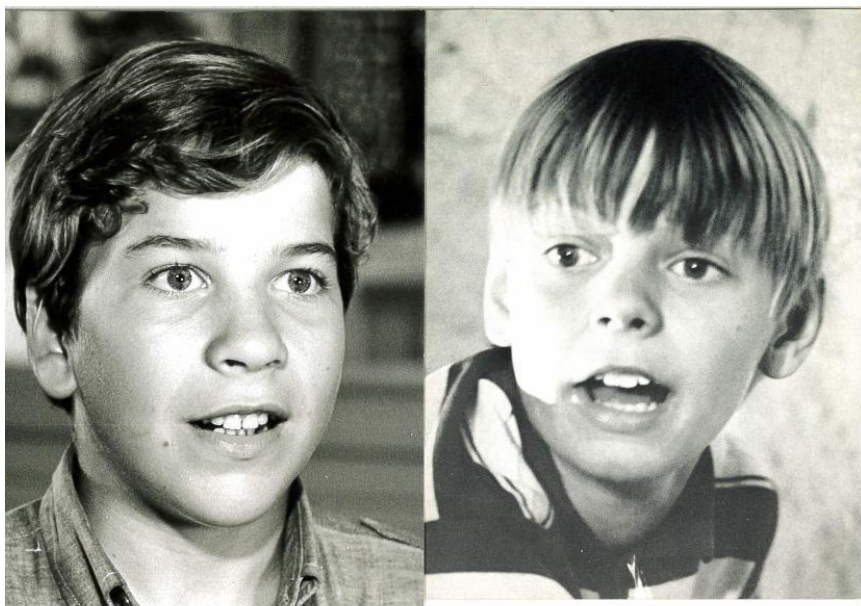
Kaj Skog: **Olle Myrberg** (f.1953), styvson till skådespelaren Per Myrberg.

Olle och hans tvillingsyster Pia blev genom Ingrid Edström försorg, som också producerade de första barnprogrammen i SVTs barndom, engagerade i Tvprogram som Sigge Cirkus, Småstad och 10 000 kronorsfrågan. Pia gjorde tillsammans med Meta Velanders rösterna till Andy Pandy Det naturprogram som senare fick namnet Korsnäsgården, började i "skogsbrynet" med Nils Linnman. Olle var då sex år gammal skogsbrynet spelades in både i studio och på plats i Sörmland.

En rävunge var med i studion och bet honom genom läderstöveln i stortån och han svor till och det gick ut i direktsändning. Vår Teater på Medborgarplatsen i Stockholm blev en magnet för teatersugna ungdomar, där fick Olle spela med dem som utvaldes att medverka i Kullamannen. Efter Kullamannen följde engagemang på Dramaten, radioteater, film som Börje Mellvig regisserade och ett framträdande i Hylands Hörna.

Turnerade med Riksteatern i ett dramapedagogiskt upplägg i ett 30-tal folkparker där de gestaltade ett cirkussällskap på scen, sen fick barnen lära sig cirkuskonster och trix och i sin tur spela upp för publik. Sommaren 1976 reste de 1300 mil.

Olle har också medverkat i filmerna *Lyftet* 1978 och *Tolvan II* 1981, drivit både restaurang och café. Han utbildade sig inom media, reklam och blev färdig med en Webmasterutbildning 1998, varit verksam som IT-konsult inom Försvarsmakten och senare som innesäljare av telefoni.

Idolfoton på Olle och Håkan som signerades och skickades till beundrare mot brevporto.

(Olle Myrberg)

Peter Bergman: **Håkan Waldebrant** (f.1953)

Håkan ingick i Vår teater redan i 7års åldern. Via Vår teater fick han en mängd roller i filmer däribland i Modiga mindre män (Leif Krantz) det blev också en hel del radioteater. I en scen i Kullamannen skär Håkan av en elledning nere i gruvan. Expressen skrev om hur man kunde låta ett barn utsättas för fara men scenen var nog iscensatt ledningen var nämligen strömlös och blixten kom från ett litet knallskott.

Efter Kullamannen blev det sjöliv, rundade jorden några varv för att få ihop sjötid senare blev det Sjöbefälskolan. Efter kaptensexamen arbetade han på Waxholmsbolaget i 16år. Håkan var kapten på bl.a. s/s Norrskär sen på vattenjetbåten m/s Cinderella. Under sjömanstiden blev det också en del kortfilm och reklamfilms uppdrag. Håkan började hos Wikingfilm med Lasse Åbergs filmer SOS, inspelningsledare i den Ofrivillige golfaren där Håkan blev lurad att delta i en scen, hönsfarmarsägare i Hälsöresan. Som inspelningsledare var Håkan med i 12filmer däribland Ogifta par, Drömkåken och Jönssonligan på Mallorca. Håkan har arbetat som ateljéchef i Europa studios.

Håkan har en son Victor som jobbat med Ingemar Bergman på Dramaten och stadsteatern i mina drömmars stad.

Barnen fick vardera 3000Kr i engångs gage för sina roller. Olle fick 1000 Kr extra för sin insats som ledsagare till filmen. Olle gör en stor insats som berättarröst till de olika scenerna vilket ytterligare förstärker scenerna.

När Olle Nordemar kom ned såg han hur Olle och Håkan hade mörka ringar runt ögonen. Det var inte filmjobbet som var tröttande utan sena cykelturer till Mölle. Olle fick flytta in och bo hos inspelningsledaren Curt Malmsten. Curt hade också hand om rekvisitan. Under sängen på Strand Hotell förvarades de vapen som användes vid scenerna i Kullamannens hus. Olle och Håkan hade lyckats "låna" dem och rusade ned i matsalen där de skrämde slag på några äldre damer.

En historia berättar hur de olovandes tog bussen inspelningsteamet använde för en tur runt på Himmelstorp. De busade också med ljudmannen genom att placera humlor i en riktmikrofon. Ingen av skådespelarna kände till handlingen i Kullamannen men Håkan och Olle hade hittat ett storyboard där Leif Krantz beskrev handlingen därför visste de vad som skulle hända i serien ganska tidigt.

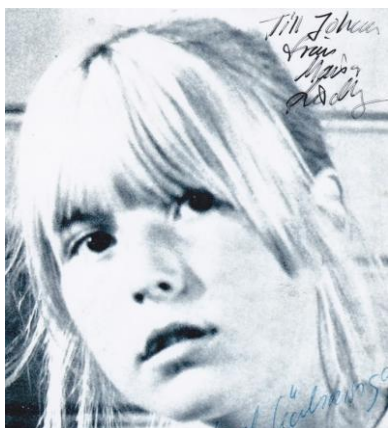
En pensionerad polis hade engagerats för att hålla nyfikna borta från tagningarna men folk visade respekt och höll sig på avstånd.

Servicemannen på Shellmacken spelades av **Curt Malmsten** (f.1943) som också var inspelningsledare. Curt utbildade sig till läkare efter en svår olycka. Det var han som lämnade cykeln och portören till Miller efter att han avgivit lösen "Victoria" och Miller svarade "Två vita och Två blå". Curt är också radorösten när grisarna blandar sig med turisterna. Macken låg på Stora vägen 74 i Arild och är idag ombyggd.

Lars Hansson (1945-2022) började på Vår teater. Har en liten roll som serviceman när Harry tankar på Shellmacken. Tommy ber honom att ringa Jenny på Himmelstorp. Lars har medverkat i flera filmer: *Håll alla dörrar öppna*, *Skärgårds Doktorn* och *Lasermannen*.

Maria Lindberg. Fotot fick jag signerat av henne.

Marianne Bergman: **Maria Lindberg** (f.1955) Efter ett minst sagt omfattande detektivarbete lyckades jag komma i kontakt med Maria som är en mycket privat person. Hon berättade en del om produktionen och hur hon fick rollen som Marianne i serien. Marias mamma var dansös. Maria började på balettskolan, 1963-64 spelade hon Annalisa i pjäsen "Lille Petters resa till månen". Började studera för Maj Samzelius som var föreståndare på *Vår teater* i Medborgarhuset. I rollen som Marianne tvingades Maria färga håret blont på Dramatens perukeri hos Carl M Lund. När hon såg sig själv i spegeln fick hon en chock och började gråta men började snart tycka om sitt nya jag. Maria har medverkat i Tv-serien *Kråkguldet* 1969, *stora Skälvan* 1972, Tv-teatern Mrozeks *Tango* 1972, Tv-programmet *Halvsju* 1973 flera avsnitt där hon spelade dotter till Jan Malmström, *Håll alla dörrar öppna* 1973, *One Down, Two to go USA* 1976, där hon dyker upp 39 minuter in i filmen som limousinflicka, *Hallo Baby* 1976, *Sömnen* 1984. Maria har medverkat i radioteatern med Ernst Günther, Beppe Wolgers, och Ernst-Hugo Järegård, *Polly i landet Narnia* och i en thriller av Ray Bradbury. Den lilla flickan växte upp till supermodell Eileen Ford upptäckte henne och 1975 åkte hon till New York. Kanske var där större karriär möjligheter i Amerika. Maria bodde ett tag hos sin faster i Vermont. Hon träffade en amerikans fotograf, det sa klick, och de gifte sig och bosatte sig på 23:de gatan Broadway. I en tidningsartikel berättar hon att det inte är en liten kub precis. Maria var mycket framgångsrik fotomodell och hon tog lektioner på Lee Strasbergs och William Espers teaterskola senare gjorde hon reklam-Tv. Medverkade i en tvåopera "All my children" Ett tag bodde hon i Honduras, karriär följde senare som fotomodell i Paris. Filmen *sömnen* från 1984 blev sista gången hon syntes i Tv.

Den 4 november 1983 var där en tidningsartikel i Aftonbladet där hon berättar: *rollen som Helena i sömnen betyder allt för mig rollen har varit väldigt utvecklande för mig. Helena i filmen går genom en lång utveckling. Rollen handlar om längtan, kärlek och hopp och är en hyllning till livet. Jag var här en månad före filminspelningen i somras och varvade ned från det amerikanska tempot. Var ensam, lunkade omkring på stan, lärde mig att vara tillsammans med barn, gick tillbaka till gamla saker, bearbetade relationer. Det var väldigt bra.*

Även om filmen inte blir väl mottagen av kritikerna så har jag i alla fall försökt. Det har jag verkligen. Jag känner så mycket för den här rollen.

Maria berättade för mig att hon lärde sig mycket av rollen som Helena.

Det blev mycket tyst om Maria efter *sömnen* kanske blev det mycket med alla journalister men hon hade också en framgångsrik karriär som fotomodell för flera av de stora modehusen. Maria är en begåvad och duktig skådespelerska.

Maria har arbetat internationellt som fotograf för Gant med berömdheter som Robert F. Kennedy Jr, Jane Goodall och Michel Cousteau. Idag arbetar Maria med egen verksamhet inom mode och reklam. Maria har två barn ingen av dem har fortsatt inom skådespelareyrket.

Fotomodell för ELITE Paris 1978. Maria var flitigt anlita i flera modemagasin .

Artikel i Expressen augusti 1983 vid inspelningen av filmen sömnen

Tommy Skog: **Staffan Hallerstam** (f.1957) spelade den lille killen som försöker lära sig att cykla men fick inte följa med ned i gruvan. Staffan spelar rollen verkligen bra och är säker på replikerna. Staffan skadade ögat när han och Olle Myrberg red på en stor häst vid Himmelstorp och blev avkastade. Ögat svullnade upp. Olle Nordemar ville byta ut Staffan men så blev det lyckligtvis inte. Staffan var tidigare värd i Hylands hörna. Spelade rollen som mobbare i *Pippi Långstrump* senare i *Pippi på de sju haven*, *Kråkguldet*, *Stora skälvan*, *Berörningen* 1971, *Världens bästa Karlsson* 1974. Han var berättarröst i flera filmer, medverkat flera gånger i radioteatern däribland i *Tordyvlen flyger i skymningen* 1976, studerade på teaterhögskolan i Stockholm. Staffan har haft flera roller på Vasateatern. Staffan fortsatte inte som skådespelare utan utbildade sig till fysiologi läkare (bild från 1993 Aftonbladet). Staffan har två barn Leo och Love. Leo har fortsatt som skådespelare och har gjort flera talroller i filmer. Staffan har inte gett många intervjuer utan drog sig tillbaka från scenen till förmån för sin läkarprofession. Att som ung bli upptäckt och stå i rampljuset kan nog vara något av en förbannelse. Ständigt igenkänd och förknippad med en figur.

SERIE | PLAY

Ett annorlunda sommarlov

Serien "Kullamannen" sändes första gången i svenska tv-rutor 1967 och har därefter repriserats flertalet gånger och alla sju avsnitt finns tillgängliga på Öppet arkiv. Handlingen går ut på att bröderna Kaj (Olle Myrberg) och Tommy

(Staffan Hallerstam) ska spendera sommaren på gården Himmelstorp, nära Kullaberg i Skåne. Där blir de plötsligt indragna i en trasslig spionhärva och de går inte att vara säkra på vem som är ond eller god. Öppet arkiv

Staffan i rollen som Marco.

(Höganäs bildarkiv) Scenen när Maria skall sätta in en annons på en upphittad damring. Filmteamet med *Leif Krantz* i vit solhatt, *Fred Gunnarsson* och *Maria Lindberg* på trappen till Nordvästra Skånes tidningar på Köpmannagatan 1 Höganäs. Huset revs 2011 där ligger idag ett bostadshus. *Curt Malmsten*, inspelningsledare i väst till vänster, spelade också rollen som mannen på Shellmacken som överlämnar en cykel och portören till Miller. Fotografer var *Peter Fischer*, *Kalle Bergholm* och *Martin Bodin*. B.foto:*Hans Welin* och *Bo-Erik Gyberg*. Stillbildsfoto: *Sven-Erik Nordström*. Ljudtekniker: *Sten Norlén*, *Tommy Sundqvist* och *Eddie Axberg*. El: *Jan Nilsson*. Filmteamet och en del av skådespelarna bodde på Strand Hotel i Arild där Inga-Lill Rastenis serverade kulinariska rätter. Dottern *Cecilia Rastenis* (dold till vänster) fick en mindre roll som damen som tar emot annonsen från Maria och troligtvis är det hon som sitter vid bordet på hotellet när Ludvig kommer in, sittande till höger är *Lotti Greborn* scripta. Jag försökte nå Cecilia Rastenis men hon hade tyvärr gått bort.

Serien spelades in på svart/vit 35mm film en mycket dyrbar teknik. Vid inspelningen användes Tyska Arri kameror med inbyggd ljudsynkronisering och försedda med speciella ljuddämpande blyhuvor. Film och ljudaggrenaten var stora och klumpiga bärbara videokameror kunde man bara drömma om på den tiden. Omtagningar, framkallning och filmredigering blev en omständlig process. Ljud skulle synkas och effekter läggas på i efterhand. Ett filmlaboratorium inrättades i en gammal skola i Brunnby där filmen också klipptes. Filmteamet arbetade under stor tidspress att få materialet färdigt. Inspelning i färg var inte aktuellt eftersom Tv inte började sända i färg förrän 1969-70 och då bara vissa program. När serien spelades in var det vänstertrafik men vid premiären hade högertrafik införts. Det innebar att man fick spela in en del scener med att köra på fel sida av vägen.

Annonsdamen spelades av **Cecilia Rastenis** dotter till ägarinnan av Strand Hotell.

27 DEC. 1967

20. TEATER-FILM-MUSIK-RADIO-TV

"Kullamannen" blir kusligare

Enkelt att filma & tycker TV-barn med teaterrutin

Olle Myrberg, högst upp, Maria Lindberg, Håkan Waldebrandt och Staffan Hallerstam heter de fyra sommarlovsbarnen som spelar med i Leif Krantz och TV:s ungdomsthriller "Kullamannen". "Den blir mycket ruskigare på slutet", berättar de. "Och den är ruskigare nu i TV än vi tyckte den var när vi spelade in den i somras."

— Va barnslig du såg ut. Och vilken pipig röst. Så sa kompisarna när dom sett mej i "Kullamannen", berättar Håkan Waldebrandt, 14 år.

— Min lillebror Patrik satt och skakade av skräck i mitt knä, säger Olle Myrberg, 14 år. Men magistern skickade telegram efteråt: "Du var toppen Olle".

Maria Lindberg, 11 år, och Staffan Hallerstam, 9 år, tyckte båda det var otäckt att se sig själva i rutan.

När vi spelade in filmen kändes det inte kusligt på det sättet, säger Maria. De fyra barnen är med i Leif Krantz barnserie "Kullamannen", som spelades in under tre månader i somras i Skåne.

Kullamannen får man aldrig se, berättar Håkan, i Snobbentrollen. Han var enligt legenden en ruskig typ som puttade folk nedför

Kittyböckerna. Hela gaget har jag satt in på banken.

Ingen tycker det var svårt att filma. — Vi var ju oss själva. Utom Håkan, som skulle spela skraj och eftertänksam. Och det är han inte i verkligheten.

Maria vill bli skådespelerska, regissör eller barnpsykolog. Håkan och Olle vill bli "nånting inom filmen" — kanske produktionsledare. Under inspelningen fick barnen

medverka i själva filmarbetet: Maria var C-ljud, Olle scriptboy och Håkan C-fotograf.

Vad önskar ni av det nya året? — Att vi får spela in en ny film, säger de enhälligt. Helst utomlands, tillägger Olle.

I julkapp fick alla fyra var sitt album med Beatles senaste skiva från Leif Krantz. — Nästan den bästa julklappen, tycker de.

GUN LEANDER

Dag

Tidn

Datu

Sign

Kuv

När vi spelade in filmen kändes den inte kuslig på det sättet.... (Expressen 1967)

Favorit-rytare i repris

Nu ska KULLAMANNEN skrämma oss igen

AV PETRA PETERSON

Ska TV visa Kullamannen igen? Vad roligt! säger regissör Leif Krantz när han får veta att hans populära barn- och ungdomsserie Kullamannen från 1967 ska sändas igen. Den startar nu på lördag i Kanal 1 18.15.

– Den var väldigt populär på sin tid, minns Leif Krantz, men då fanns inte samma konkurrens som i dag. Kullamannen fick en enorm genomslagskraft. Jag hörde till exempel talas om att värnpliktinga på ett regemente vågrade göra några militära övningar när Kullamannen sändes i TV!

Leif Krantz säger att han ville undvika det barnligt snälla.

– Jag använde medvetet ett tuffare och snabbare bild- och berättarspråk. Jag var imponerad av actionfilmer. Det skulle vara action. Men det är ändå viktigt att det finns rytm i en film, att action, överraskningar och avspänning blandas, menar han.

TROTS ATT DET GÅTT 25 år minns många fortfarande Kullamannen. Här sista mötte han skådespelaren Leif Liljeroth (han spelar den mystiske doktor Miller som dyker upp redan i första avsnittet). Leif Liljeroth berättade att han bara några dagar innan var på promenad i Stockholm. När en buss passerade stack två vithåriga damer ut huvudena och skrek "Två vita och två blå!" – en återkommande och magisk replik i Kullamannen.

– Men det var en hård och jobbig inspelning, berättar Leif Krantz. Men det berodde kanske också på att jag var rätt oerfaren som regissör. Dessförinnan hade jag varit

regiassistent på Vi på Saltkråkan.

Inspektionen gjordes "på plats", det vill säga i nordvästra Skåne, på en korsvirksgård i närheten av Kullaberg. Det var rena idyllerna historien om Kullamannen blev en spännande, lite thrillerbetonad historia med förgreningar i spionvärlden.

I centrum står de fyra barnen Tommy, Peter, Kaj och Marianne som är ensamma hemma. Deras föräldrar är på semester och deras barnvakt (som spelas av Lena Dahlman) ger dem större frihet än föräldrarna skulle gjort. Och snart är äventyret igång!

Barnskådespelarna hamnade i kändisvärlden en tid, men vad blev det av dem senare?

– Marie Lindberg (som spelade Marianne) flyttade till USA och blev fotomodell. Hon återkom till Sverige för en roll i Ulf Lundell-filmen Sönnen Staffan Hallerstam (Tommy) fortsatte på teaterbanan. Han gick på scenskolan och är numera skådespelare. Han har bl.a. spelat Bamse på Fria teatern i Högdalen, en förtort till Stockholm. Håkan Waldebrandt (Peter) är producent och produktionsledare inom filmbranschen.

OCH LEIF KRANTZ själv har gjort många TV-serier sedan Kullamannen, bl.a. Pojken med guldbyxorna, Kråkguldet, Årliga blå ögon, Sinkadus och Amforans gåta.

I april i Kanal 1 är han aktuell med deckarserien Snoken. Den består av sex avsnitt och Leif har regisserat tre Snoken handlar om en mänsklig deckare (han spelas av Sten-Åke Gustafsson från Backateatern i Göteborg) med dålig ekonomi.

**Kullamannen,
lördag 18.15, TV2**

Deckarkvartetten på repris-äventyr: Staffan Hallerstam, Marie Lindberg, Håkan Waldebrandt och Olle Myrberg.

Lena Dahlman i en av sina första TV-roller, som Jenny i den Massiva ungdomsromanen Kullamannen. Här tar hon Marianne (Marta Lindberg) i uppaktelje.

Kullamannen, fin gammal TV-rylsare för ungdomar

Kullamannen är berättelsen om hur fyra ungdomar i åldern 9-14 år hjälper till att reda ut en traslig internationell spionhärva.

Denna ungdomsroman hade premiär i svensk TV 1967 och blev såväl en publik- som kritikersuccé.

För regin svarade Leif Krantz, som också gjort Krigsguldet, Madigan Månstam och Arliga blå ögon. Filke Mellvig skrev manus.

Kullamannen blev ett genombrott för en ny genre i TV-ungdomsromanen. Men det krävdes en berättelse som var så klara trådar, berättar Leif Krantz ett kvarts sekel efter inspelningen.

Mycket gick snett

– Allting gick snett. Det var att lägga ned hela projektet låg över mig. Jag fick kämpa mig till varje åndring i Filke Mellvigs manus. Det var väldigt jobbigt.

Leif Krantz ambition var att göra film för TV, att skapa samma bildspänning som på den stora filmdukens. Den satsningen gav också resultat, en anmärkningsvärd filmberättelse, som fick både publik och kritiker att jubla.

– Jag blir ju påmind om Kullamannen ständigt och jämt. Det är så roligt som kommer ihåg, har varit upp med den. Det blir just den generationen, som är trevliga och flyttar är i dag, som kommer att se repriserna.

Han suckar lätt vid bara tanken på hur det kändes den där sommaren i Ögns Arld.

Enorm press

– Man kan få magiska barn att tänka på hur det var. Vi

hade första tidspass på en – tre minuter färdig film om den. Det gällde att inte tappa i kvantitet. Till skådespelarna sade jag som jag brukar säga att det är inte verkligheten det gäller. Fattade dem inte det, ja, då var det bara att gå hem.

Serien börjar i all stillhet på Hirsenslotts gamla vackra skånska gård där Tommy (Staffan Hallerstam), Peter (Olle Myrberg) och Marianne (Marianne Lindberg) har fått fått bevaka ett sedan följande år på semester till Italien.

Jenny (Lena Dahlman) ska visserligen hålla ett öga på dem, men hon sitter inte upp så mycket regler som mammor och pappa brukar göra. Kort sagt – det verkar bli en bra semester för barnen. Men följande händer knappt ge sig av förtid det börjar hända konstiga saker.

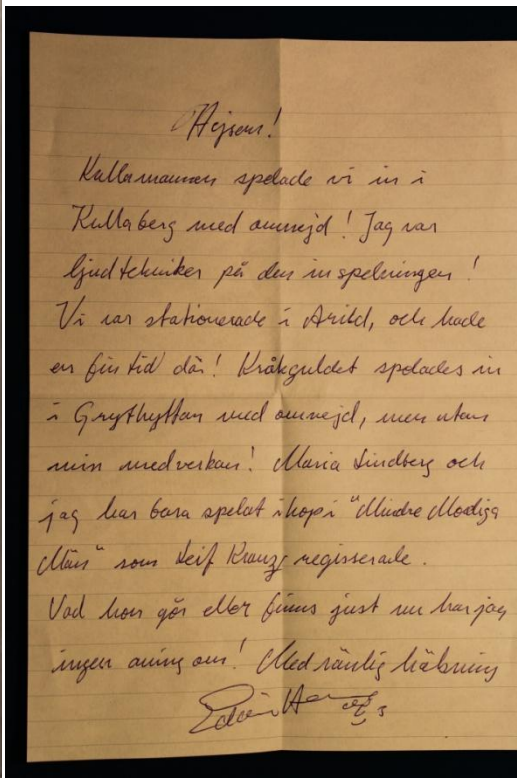
Snygger runt

En proper man med tydlig brytning, skildrad kostym och hatt snygger runt på gården. Varje gång har han ett nytt konstigt ämne. Marianne får en känsla om att det är något mystiskt med gubben och att han kommer att dyka upp fler gånger. Han är lite konstig på något sätt.

Och när ungdomarna övervakar i hela en bit bortom gården, händer något läskigt. Någon försöker skrämma dem. Är det kanske rent av den sjuvåningssprånge Kullamannen, han som brukar knuffa folk nerför de branta klipporna vid havet, som spökar i den hemlighetsfulla bokskogen?

Kullamannen visades sändes 1979 och omfattar sju delar.

Kanal 1
18.15

Ett tidningsklipp i Göteborgsposten och ett trevligt personligt brev jag fick av Eddie Axberg. Eddie tog sig tid och berättade en hel del för mig.

Himmelstorp

Himmelstorp var en perfekt miljö för Tv-serien. Där tappade Miller ringen nog inte av klumpighet eftersom det var en damring förvarade Miller ringen i fickan. Huset har anor från 1600-talet men platsen finns omnämnd redan 1390. Namnet har inget att göra med himmeln utan lär komma från mansnamnet Heme "ett nybygge uppfört av Heme". 1953 överlämnade den siste boende gården och den övergick till hembygdsföreningen men ägs av Krapperups stiftelse. Med hjälp av frivilliga krafter utfördes under åren omfattande renoveringsarbeten. Där har tidigare spelats in scener i filmen *Livet på landet* (1943) med Edvard Persson. Jag lyckades komma i kontakt med en dam som arbetat i hembygdsföreningen och bakat många kakor i Himmelstorps kök under åren. Hon berättade hur hon serverades kaffe och fyra sorters kakor: vetebröd, mjuk kaka och två sorters småbröd. Hälsovårdsmyndigheten fick för sig att det krävdes ombyggnation av caféet men länsstyrelsen förbjöd byggnationer, en totalt omöjlig situation. På hembygdsgården firades jul och midsommaraftnar. 2016 gick kontraktet ut och verksamheten upphörde. Där fanns inte mycket som påminde om inspelningen av Kullamannen mer än en tavla med några foton och gulnade tidningsurklipp. Scenen i köket med Peter, Marianne och deras mamma spelades in i en studio på Ekerö och inte i köket på Himmelstorp. Scenen med Jenny när hon vaknar av att en dörr slår i vinden spelades in på annan plats. Scenen i krukmakareverkstaden är inspelad i hugghuset samt interiören från Doktor Millers hus, när han sitter vid sändaren och när Kaj sotar skorna, spelades in på Himmelstorp. Man blir lätt lurad av Leif Krantz kameravinklar och klipp kanske fungerade interiören bättre på Himmelstorp än i Sven Backes hus.

År 2020 övertogs verksamheten av Per Sjögren som också driver utställningen och caféet vid fyren. Caféet på Himmelstorp öppnades igen och det serverades våfflor och smörgåsar. Gården renoverades av frivilliga i föreningen som har gjort ett otroligt restaureringsarbete.

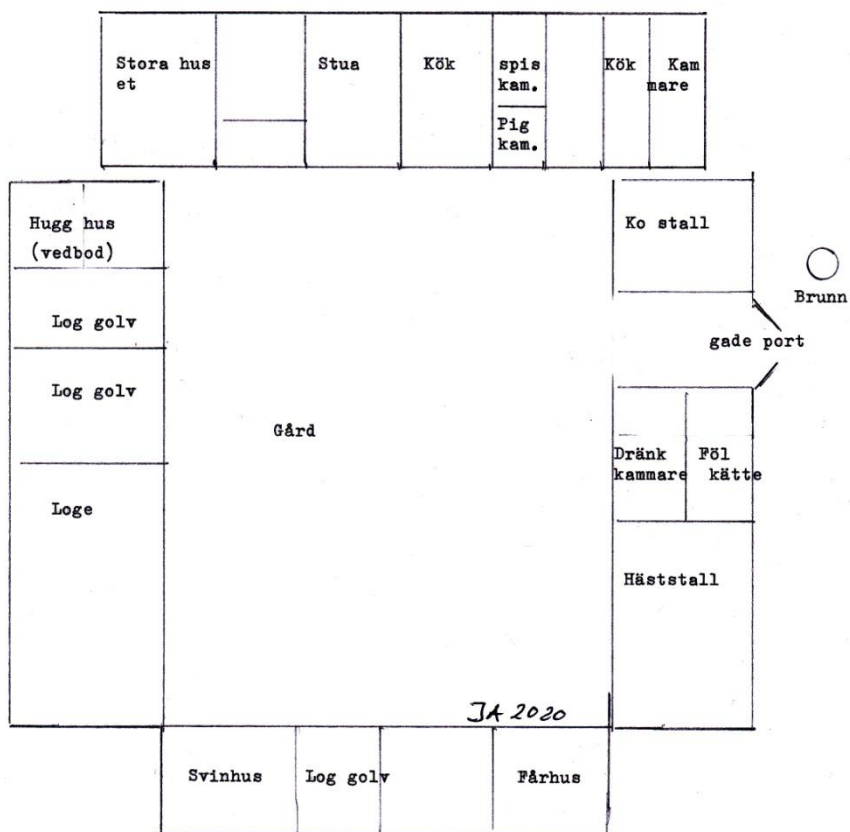
Jag hade en ide om att göra en permanent utställning om Kullamannen på Himmelstorp 2017 då det var 50års jubileum sedan filmen spelades in men utställningen blev inte av. En utställning gjordes som hade premiär i augusti 2023 som invigdes av Olle Myrberg. Anslagen anknyter till de olika avsnitten i Kullamannen. Olle och Håkan har också ledsagat intresserade i vandringar vilket blev en succé.

Olle Myrberg (till vänster) den fina tavlan som Konstnären Torgny Ehrieder gjort över Kullamannen tavlan överlämnas till Himmelstorpsgården. Ett verkligt fint arbete Kaj är sig precis lik.

Jag hade äran att träffa Olle sommaren 2024 vi talade då om ringen med två vita brillianter och två blå safirer och hur handlingen i Kullamannen är uppbyggd just runt ringen. Olle är en verkligen trevlig och mångsidig man som kunde berätta många anekdoter om inspelningen.

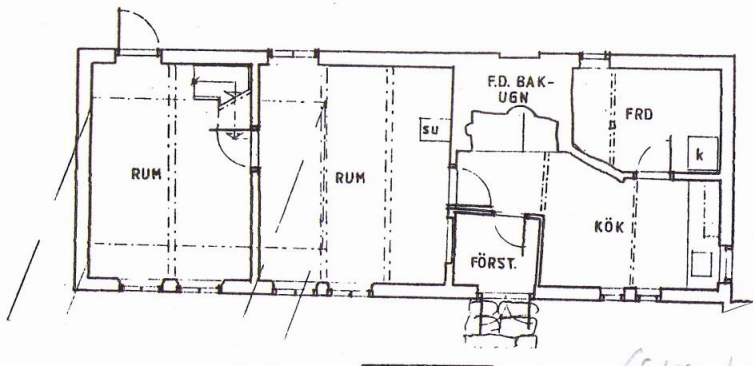
Himmelstorp ca.1880 (ej skalenlig)

Himmelstorp som det såg ut omkring 1880. Där fanns två kök med intilliggande pigkammare och drängkammare intill häststallet. En brunn är markerad utanför gården. Tidigare låg där en gård på platsen som brann ned 1736. Livet har nog varit mycket hårt på gården speciellt på vintern.

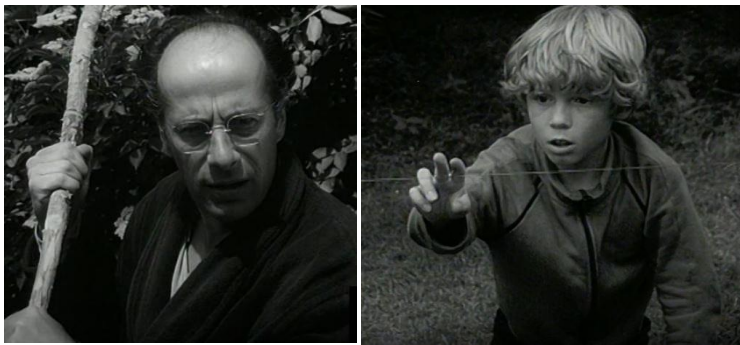
Doktor Millers hus

Man skall respektera att det är privatbostad.

Ritning över interiören i rummet till vänster om förstugan. Millers hus, som i verkligheten heter Sven Backes hus, tillhör de så kallade Bergahusen och ligger inte långt från Himmelstorp. Torpet byggdes omkring 1790 har tidstypiskt stråtak. Torpet och uthuset är mycket välbevarade och tidsenligt renoverade. I huset fanns en sättnug (SU) med en bild av Marie bebådelse och texten "Ave Maria". När Sven Backe dog 1916 övergick huset i Krapperups ägo. Scenerna när Miller kontaktar sina medhjälpare *när turisterna blandar sig med tvåhundra grisar* med den dolda kortvågsradion i bokhyllan och när Kaj tar avtryck på skorna spelades in på Himmelstorp. Ett fiffigt larmsystem med en snubbeltråd skulle varna Miller för Ludvig och hans medhjälpare. Tommy kom åt snubbeltråden när han skulle fånga in katten Knutte. Idag arrenderas huset av privatpersoner.

Vilken raspig typ sa Peter, Tommy nuddar larmtråden vid Miller hus.
Man vet inte om Miller är god eller ond.

Falkamöllan

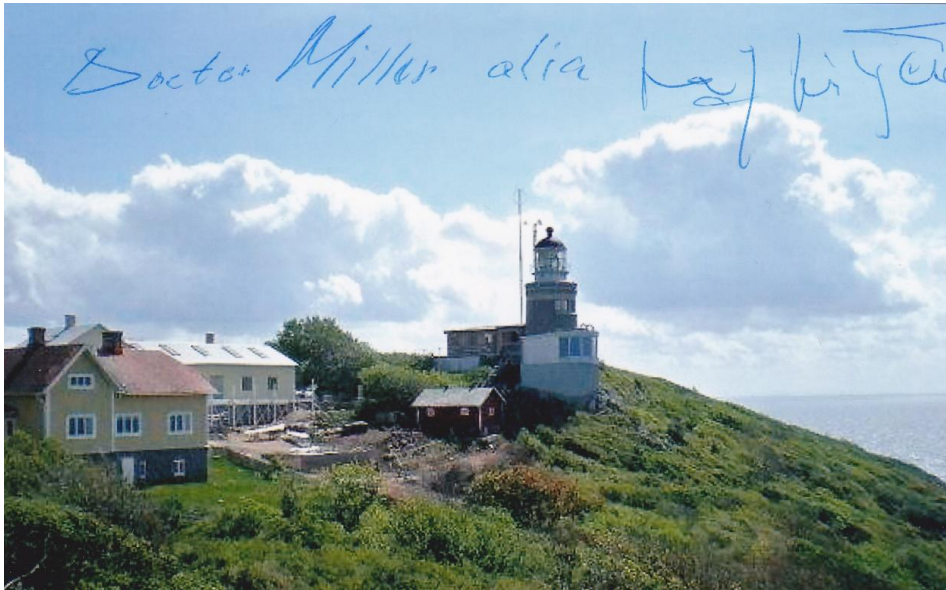
Det var i serveringen på Falkamöllan som Tommy och Marianne gjorde slut på hittelönen för ringen på glass och läsk. Miller dyker upp och berättar att han är vetenskapsman och vill vara i fred.

Möllan byggdes omkring 1852 av en skeppare Falk den ligger i naturreservatet Skäret strax söder om Arild. Den har använts in på 1950-talet men driften skedde då med hjälp av en dieselmotor. I möllan fanns Café på 1960-70 talet och i trädgården minigolf. Idag är den ombyggd till gästboende. Leif Krantz hittade flera spännade platser för de olika scenerna.

Miller berättar för barnen att han är doktor och vill vara ifred. Bilden är från dåvarande serveringen i Falkamöllan.

Kullens fyr

Kullens fyr. Foto fick jag signerat av Doctor Miller alia(s) Leif Liljeroth.

Fyrmästaren **Gösta Lindquist** spanar ut över sundet.

Kullens vatten är farligt många fartyg har gått på grund. Det mörka vattnen ruvar på många hemligheter den den påstådda spionen Jane Horney skall ha likviderats på en fiskebåt och sänkts i vattnet.

Fyren uppfördes 1900 och har en kraftig fresnellins som består av 450 glasstavar. Ljusstrålen kan ses på ett avstånd av 27.5 nautiska mil. Sedan modern elektronisk navigering införts har fyren inte längre så stor betydelse. I många år läste SMHI väderdata från fyren. Idag finns där utställning och café verksamhet.

Miller påstod att han var botaniker med kryptogamer som specialitet och bar en portör för att samla in växtdelar. Portören innehöll en hemlighet: en portabel kortvågsradio som gjorde det möjligt att kommunicera med medhjälparna. "*Peter Pan till Adolf Fredrik*" eller "*när turisterna blandar sig med tvåhundra grisar*" är två klassiska repliker. Man fick aldrig någon förklaring till vem medhjälparna var. En något märklig detalj när Miller får instruktioner talar radiooperatören Svenska. Verklighetens motståndsmän i Danmark hade agentsändaren i en portfölj kallad telefonbogen därför den var i storlek med en telefonkatalog.

Curt Malmsten var ansvarig för rekvisitan när inspelningen var slut samlades rekvisitan in och det mesta förstördes och kastades därför finns inte mycket bevarat från inspelningarna.

2014 när jag delade ut årets TRUXA pris till Kullamannen själv Leif Liljeroth. Leif blev mycket glad och överraskad över priset. (foto JA)

Sedan jag första gången såg Tv-serien 1967 ville jag veta mer om produktionen och vad skådespelarna gjorde sen. Vad var det för ett mystiskt N i avslutnings sekvensen?

Ur Artfilm bildades Nordart 1965. Kullamannen var den första produktionen, senare såldes Nordart.

När jag träffade Leif Liljeroth i oktober 2014 hälsade jag på honom med "Två vita och två blå" det glimmade till igenkännande i ögon på Leif. Leif fick TRUXA priset för att han gjort sig särskilt bemärkt i flera roller och jag ville gärna uppmärksamma honom. Senare besökte jag honom privat. Jag körde längst den skånska kusten för att hälsa på Leif. Leif och hans fru, samt två taxar, tog emot mig i sommarbostaden. Leif läste en tjock bok av Steven King och där var mycket jag ville fråga honom om medan hans fru dukade fram kaffe och underbara snittar. Leif berättade mycket om inspelningen av Kullamannen, vilka problem där var med inspelningen i Höganäsgruvan och hur han under inspelningen bodde i en skola i Brunby. Boendet var uruselt vägg i vägg var filmlabbet. Scenen i Kullamannenshus spelades in i Tykarpsgrottan en kalkgruva vid Hässleholm. Facket byggdes upp ovanpå en utskjutning i berget av cement och hönsnät. Med hjälp av en tråd manövrerades luckan. Facket finns bevarat ännu idag och ett rykte påstår att där finns rekvisita i facket. Men facket är tomt namnet *Harald Svensson* finns fortfarande skrivet på väggen.

Skrift på gruvans vägg

Miller och den mystiska ringen

Jag frågade Lotti Greborn om vem som kunde ha skrivit på kalkgruvans vägg hon trodde det var Leif Krantz. Jag frågade också Leif Krantz fru om hon trodde det var Leif som skrivit men hon visste inget om det. Naturligtvis blir det mer naturligt om där står något mer än Victoria men en del av skriften är mycket gammal enligt personal i gruvan är en del av namnen inbrända i väggen.

När jag frågade Leif hur han fick rollen visste han inte riktigt. Leif Krantz kände naturligtvis till honom och valde en skådespelare som inte var känd i Tv tidigare. Leif var verkligen perfekt i rollen som Miller lite mystisk och med ett utseende som kunde vara Engelskt eller möjligen Amerikanskt, elegant klädd i vit linnekostym och

panamahatt. Ingen annan hade spelat rollen bättre än Leif. Ofta misstogs doktor Miller för att vara tysk men brytning var engelsk. Jag frågade Leif om det någonsin diskuterats bakgrunden till handlingen med mikrofilmer och hur intrigen med domedagsvapen egentligen var upplagd men Leif hade aldrig hört någon förklaring. Leif berättade hur han nästan fick hjärtstopp när de höll på att spela in scenen där Ludvig infångas. När han tittar upp på det branta berget ser han hur hans fru och dotter står och tittar ned på dem ute på kanten av berget. Enligt Leifs fru spelades scenen in strax vid fyren. Jag undrade om det inte var svårt att hela tiden tala med brytning? Jo svarade Leif man fick passa sig noga så man inte kom av sig. Jag frågade Leif hur många omtagningar där blev med barnen men han berättade för mig att de var mycket säkra och där behövdes sällan omtagningar. Leif Krantz hade en metod där han repeterade replikerna strax innan tagning och bara barnen hade de viktigaste replikerna med var det bra. Leif var mycket trevlig och vi hade många kontakter under åren. Leif berättade när han var på ett party la någon händerna över hans ögon. Det var Maria och han var glad och överraskad att återse henne men tyvärr tappade de kontakten under åren.

Trots att Leif hade kommit upp i en relativt hög ålder mindes han många detaljer och kunde berätta så mycket. En journalist höll på att skriva en biografi över Leifs liv men boken blev aldrig färdig Leif gick hastigt bort i februari 2018.

Hej! Tack för Din ypperliga sammanställning om Kullamannen!
Det är mycket där jag inte visste bl.a. att Nordemar tänkte lägga ner inspelningen. Däremot var han inte nöjd med fotot och böt ut fotografen. Lisbeth och Cecilia har också stort nöje av att läsa den.
Dom var bl.a. närvarande vid infångandet av Farbror Ludvig. Dom stod på berget ovanför det som skulle föreställa grottingången och förorsakade nästan hjärtstopp hos mig.
Tack för Ditt jobb En nöjd Miller

Det var verkligen roligt när jag fick ett email från Leif när han läst mitt arbete om Kullamannen där skrev han "En nöjd Miller" ett mycket bra betyg från Kullamannen själv.

Jag var i kontakt med Eddie Axberg och Staffan Hallerstam. Jag fick trevliga brev från dem men de hade inga direkta minnen från inspelningen av Kullamannen.

Leif Krantz var regiassistent under inspelningen av Saltkråkan men han har producerat flera Tv-serier: *Modiga mindre män* (1967) regi/manus, *Kråkguldet* (1969) regi/manus, *Pojken med guldbyxorna* (1975), *Stora skälvan* regi/manus, *Ärliga blå ögon* (1977) regi/manus, *Sinkadus* (1980) regi, *Snoken* (1993) regi. Jag frågade Leif om inte Maria Lindberg var påtänkt att spela huvudrollen i *Ärliga blå ögon*? Nej det var inte aktuellt svarade Leif.

Leif skrev manuset till adventskalendern *Barnen i höjden* som visades i Tv 1972. Det är väl synd att säga att kalendern var bland de bästa men Staffan Hallerstam, Lena Dahlman och Leif Liljeroth medverkade i den. Kritiker menade att kalendern hade ett politiskt budskap. 1991 visade Tv *Amforans gåta* i sex avsnitt 29minuter långa. Den bygger på Leif Krantz bok och utspelar sig i Grekiska övärlden. En mytologisk kruka med inskriptioner spelar en stor del i serien men också grottor och klippor. I slutscenen dyker en ring upp. Vissa ingredienser känns igen från Kullamannen.

Kråkguldet

I Leif Krantz produktioner har Kråkguldet en given plats som vi är många som minns. Jag undrade hur Leif Krantz fick iden till Kråkguldet då förklarade han att han såg en krubba Maria och Staffan hade jag redan. Leif tyckte Bergslagen med djupa vattenfyllda och bottenlösa gruvhål, irrbloss och återsken var perfekt för en thriller och det var verkligen en spännande miljö i Granhyttan, Gryhyttan som den heter i verkligheten, med snötyngda granar. Serien spelades in under januari-mars 1969 i 6 avsnitt och i färg. De första scenerna spelades in vid Rödbergsgruvan innan snödjupet blev för stort. Leif berättade hur han nära nog misslyckades hitta en lämplig gruva tills någon föreslog Rödbergsgruvan som ligger vid Gyttorp. Gruvan stängdes 1959. Serien visades i november-december SVT hade börjat sända i färg men alla hade inte färg Tv vid den tiden. Jag var ett ärende till Gryhyttan 1976 men det var inte mycket jag kände igen från serien gästgiveriet var renoverat det var bara kyrkan jag kände igen.

Byggnaden vid Horngruvan, som i verkligheten heter Rödbergsgruvan, innan den brändes ned. Scenerna vid gruvhålen var mycket farliga att spela in. Säkerhetslinor fick användas.

Olle Mattson och Leif Krantz skrev manuskriptet. Leif Krantz regisserade och produktionen stod Nordart för. Gun Arvidsson (1930-2004) spelade Signe, Tommy Johnson (1931-2005) farbror Orvar, Åke Grönberg (1914-1969) Gustav Söderström, Arne Källnerud (1913-1981) herr Berntsson vaktmästare, Helena Reuterblad (1935-2016) Britta Jonsson mamma till Staffan, Carin Ygberg (1929-2017) lärarinnan, Al Samfors Liss (1898-1973). Berättare och morfar Tore Lindwall (1900-1980).

Vaktmästaren spelades av Arne Källnerud.

Helena Reuterblad som blev inlåst i Gryhyttans kyrka

Åke: **Stefan Feierbach** (1955-2009), Barbro: **Louise Bratt** och Maria Lindberg.

Staffan och Maria slapp inte skolan de hade **Margareta Krantz** som lärarinna under inspelningen. Under en bilfärd från Grythyttan till Nora lärde sig Maria allt om plattmaskar.

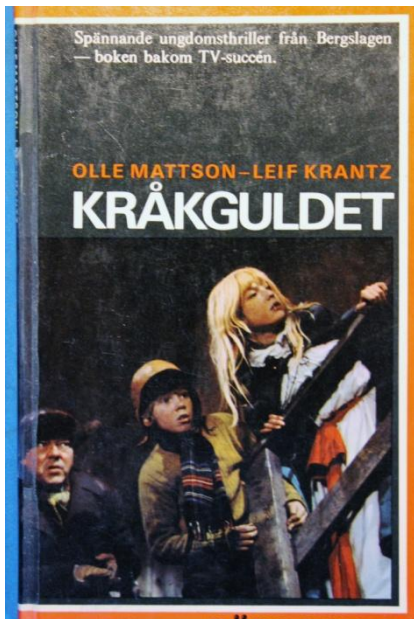

Resterna av Rödbergsgruvan idag. Där är inte mycket kvar som minner om gruvan.

Maria Lindberg berättade för mig att de bodde i en gammal herrgård och det var mörkt och kallt. Staffan Hallerstam förfrös fötterna när scenen spelades in där han är nere i gruvan och går på isen. Scenen spelades in i en silvergruva vid Filipstad. Byggnaden vid gruvan brändes ned strax efter inspelningen och idag finns det bara lite kvar av grundfundamentet. Det var där Åke stal en kyss av Maria i trappen. I Rödbergsgruvan bröts magnetit en viktig metall som användes vid tillverkning av högtalare. Man kan undra vad det var med gruvor och Leif Krantz men visst kan de vara skrämmande och mystiska. Precis som i Kullamannen är där små detaljer som höjer spänningen: ljuden i rören i gruvbyggnaden, någon som smyger utanför nyckelhålet, lyktan som gnisslar i blåsten, när Åke blir ertappad i Lagerströms källare eller när Staffans mamma blir inlåst i kyrkan. Signe och Orvar som påstod de kom från statens reservföräldrar förening. Lokalen där Söderström hade vilthandeln är i dag en del av Grythyttans gästgiveri som Carl-Jan Granqvist drev i många år.

Gästgiveriet invigdes 1973 efter en omfattande renovering. På sin tid flockades kändisarna gärna på gästgiveriet. Även kung Carl Gustav var flitig gäst. En speciell jullogg på lingon och blåbär serveras där. Grythyttan hade stor betydelse på 1600talet. Där fanns en järn och silverfyndighet men silvergruvan gav inte de mängder man hoppats på därför fick Grythyttan inga stadsprivilegier.

Jag skrev flera brev till Carl-Jan och till Helena Reuterblad men fick aldrig några svar däremot var Stefan Feierbach vänlig och kontaktade mig. Stefan arbetade på ett telekonsultföretag. Rollen som Söderström blev den sista Åke Grönberg spelade. Lite fusk skolan finns inte i Grythyttan utan ligger i Hässelby. Scenerna i skolans gymnastiksal och hemma hos Staffan spelades in i SF ateljéer. Vagg i vagg spelades utvandrarerna in.

Även en bok gavs ut på Röda ramen om Kråkguldet (Åke Grönberg, Staffan Hallerstam och Maria Lindberg)

Olle Matsson och Leif Krantz 1970. *Spännande ungdomsthriller från Bergslagen – boken bakom Tv succén.*

Handlingen tilldrar sig vid jultiden i Granhyttan i Bergslagen, där två kumpaner i en tjuvliga försöker för egen räkning komma över bytet efter en guldkupp.

Kanske är Kullamannen bättre än Kråkguldet men jag tycker Leif Krantz lyckades fånga en speciell julstämning och skräck i Kråkguldet. Barnen spelar sina roller väldigt bra och det var trevligt att återse dem igen. Mycket är tidstypiskt, kläderna, juldekorationerna, skolan med vaktmästaren i brunrå rock, lärarinnan, fysikförrådet med det konstgjorda ögat. När man är barn är det mycket man kan vara rädd för. Jag frågade Staffan vem som spelade tomten men Staffan visste det tyvärr inte.

Serien slutar med en cliffhanger: *Och så la jag guldklimpen i äpplet.* Var tanken att Skarp Eriks skatt fanns på riktigt?

Stora Skälvan

Gunilla Thunberg på omslaget till DVD skivan.

Sommaren 1971 spelades ungdomsrysen Stora skälvan in av Nordart. 1972 i februari-mars visades serien på Tv i sex avsnitt: 1. försvinnandet, 2. Falkarna (Stefan Feierbach), 3. Fästningen (Staffan Hallerstam), 4. Den svarta båten, 5. Tiotusen kalla (Maria Lindberg), 6. Bakhållet. Några ungdomar samlas vid ett gammalt skepp och berättar det hemskaste de varit med om för varandra. Maria spelar en ung världsvan dam, Annika Östholm, som på sin pappas uppdrag skall överlämna en attachéväska med 10 000Kr i kontanter. Serien spelades in i Bohuslän och scenerna med Maria spelades in i Göteborgs hamn där det var mycket kallt. Maria var klädd i en tunn jersey och höll på att frysa ihjäl. Det blev "tittar storm" när några moraltanter tyckte att hon var för lättklädd. Det var verkligen ett påhopp på Maria som inte bara såg bra ut utan även var en duktig skådespelerska. Där var en våldsam scen i avsnittet bakhållet när deltagarna piskar en tjej med trädgrenar. Inslaget fälldes senare i radionämnden och vållade också en tittarstorm.

Jag frågade Leif Krantz flera gånger om han inte skulle få ut serien på DVD och tillslut beslöt han sig för att släppa den. Serien är inte lika bra som Kullamannen och Kråkguldet utan är mer en komediryse men har naturligtvis sin plats bland Leif Krantz produktioner. Stora skälvan gavs också ut i bokform 1972 i två delar. Det blev sista gången Staffan och Maria medverkade i Krantz filmer.

Annika Östholm: Maria Lindberg i avsnittet 10 000 kalla. (Leif Krantz)

Leif Krantz kände mycket väl till Kullabygden eftersom han tidigare arbetat som Journalist på Helsingborgs Dagblad under en sommar 1956. Leif lyckades också få med de flesta sevärdheterna i Kullabygden.

Det är verkligen inte lätt att hitta information i handlingar som ligger 50år tillbaka i tiden. Många som kunde berätta är borta, andra minns inte eller vill kanske inte minnas, andra svarar inte på brev. Jag har vid flera tillfällen varit i kontakt med Nordart men de har inget material bevarat från inspelningen av Kullamannen. Förfrågan till SVT gav naturligtvis inget de var helt ointresserade.

Inspelningsledaren Curt Malmsten, som idag arbetar som läkare och Lotti Greborn scripta gav mig mycket ovärderlig information och var vänliga och ställde upp.

Jag undrade hur det kom sig att Lotti blev scripta och fick uppdraget med Kullamannen. På den tiden kunde man inte gå någon gymnasieutbildning med filmteknik som idag.

Lotti berättade för mig hur hon tog studenten 1963. Hon och hennes kompis Anita åkte ut till landet. Familjen hade hyrt en stuga på Norröra. När de kommer ut till Norröra var ett filmteam där och spelade in Saltkråkan. Där kom de i kontakt med filmteamet som undrade om de ville lära barnen Teddy och Freddy att ro. På så sätt kom Lotti i kontakt med Olle Nordemar som sökte efter en person som kunde skarva film. Lotti berättar:

Jag erbjöd mina tjänster och fick jobbet som skulle vara på deltid. Där fanns en regiassistent Leif Krantz. Leif skulle ge ut stencilerade blad med instruktioner om scenerna och göra teckningar samt att se till att hunden Båtsman var på plats när han behövdes. När hösten kom fick jag fast anställning på ART film. Jag gick parallellt med klippare och ljudtekniker och fick lära mig allt om ljudsynk och eftersynk.

Då hade Leif Krantz fått sin chans att göra en Tv-serie. Han fick produktionsbeslut på Modiga mindre män och som resurs fick han mig som scripta. Jag fick även ansvar som inspelningsledare och klippte sen serien med Leif. Leif och jag var i varandras skola i våra nya yrkesroller. Vårt samarbete fortsatte under Kullamannen. Även här valde man att ta med klippbord till inspelningsplatsen för att kunna titta på dagstagningar och se resultatet av det man gjort medan man hade en möjlighet att ändra om det behövdes. Jag stod inför ett vägval: fortsätta som scripta eller flytta in i klipprummets ensliga mörker. Jag valde inspelning och scripta jobbet. Jag fick förmånen att jobba som scripta med Leif även under Tv-serien Pojken med guldbyxorna. Det var alltid ett stort nöje att arbeta med Leif. Han var humoristisk, kunnig, bildad på många områden och det var alltid ett lustfyllt arbetsklimat. Lotti fortsatte sen på SvT där hon fick arbeta med barn och ungdomsfilm.

Lotti Greborn och Olle Hellbom i visningsrummet på Nordart

Jag skrev flera brev till Lena Dahlman men fick tyvärr inget svar. Senare fick jag reda på att hon var svårt sjuk och återigen var jag försent ute när hon hastigt gick bort. Nya generationer fortsätter att fascineras av

Kullamannen och det är inte så konstigt eftersom det är en mycket välgjord Tv-serie. För barnen var det nog ett äventyr den sommaren men för många ett oförglömligt minne från 60talets Tv.

En yngling berättade hur han blev mycket besviken när familjen åkte till sommarstugan och där fanns ingen Tv. Han skulle då missa sista avsnittet av Kullamannen men lyckades ta sig olovandes till en kiosk som hade en Tv. En flicka var livrädd och höll för ögonen för att undvika de hemska scenerna. Hennes bror hjälpte henne och talade om när det var riskfritt att titta naturligtvis var det då som värst.

Det var alltid något sorgligt när ett avsnitt var slut med saxofon, vågorna som slår in mot klipporna, och det mystiska N symbolen dök upp på skärmen.

Och det är sant sen blinkar Kaj. Scenen spelades in i Nordarts studio på Ekerö.

Ett skånskt pågatåg hette Kullamannen.

Många gånger stod jag på perongen i Malmö och såg loket Kullamannen ankomma. Loket 3136 avecklades omkring 2011 och heter idag Vicke Viking.

2019 hade ett produktionsbolag planer på att spela in en ny Kullamannen i tolv nya avsnitt. Där är mycket man kan fundera över hur Leif Krantz egentligen fick idéer till scenerna och hur Folke Mellvig gjorde om sägnen om Kullamannen till en spionhistoria. Att omsätta en bok till handling som passar Tv är inte lätt men Leif Krantz gjorde ett verkligen mästertligt arbete med Kullamannen. Där finns en speciell grupp på facebook *Kullamannens vänner*. I tidningen Kapten Stofil 2012 finns en bra artikel om Kullamannen:

<http://www.optimalpress.com/1208-pdfer/KSA.pdf>.

Leif Krantz berättade för mig att en ung dam, Elin Broman, skrev en avhandling om filmvetenskap "Det måste vara smart och svårlöst" där analyserar hon inspelningen av Kullamannen. Avhandlingen kan man hitta på nätet om man är intresserad:

<http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:158422/FULLTEXT01.pdf>

Sofia Eldin tog en hel del fina bilder under en resa i Skåne: <https://hejsofiaaaa.blogg.se/2014/july/en-resa-i-kullamannens-fotspar-del-1-2.html>

Jag har myntat ett begrepp "Kullamanit" det är en särskilt intresserad person av Kullamannen och Kullen.

Själv har jag alltid fängslats av Kullabygden det är något mystiskt med fyren. Jag ser hur den starka ljusstrålen sveper ut över det hemlighetsfulla havet. Jag tycker mig se en figur som döljer sig i skuggorna. Ljuset reflexteras hastigt i hans glasögon och han säger "*ni kommer att höra av mig. Var så säkra...hay*" sen är han borta eller var det bara en illusion alltihopa?

Kullamannen har gått i repris flera gånger (Svensk Filmdatabas)

1967-12-23 TV	Sverige 30 min	(del 1 av 7)
1967-12-25 TV	Sverige 30min	(del 2)
1967-12-26 TV	Sverige 30min	(del 3)
1967-12-30 TV	Sverige 30min	(del 4)
1968-01-01 TV	Sverige 30min	(del 5)
1968-01-06 TV	Sverige 30min	(del 6)
1968-01-07 TV	Sverige 30min	(del 7)
1968-07-13 TV	Sverige 30min	(repris, del 1)
1968-08-24 TV	Sverige 30min	(del 7)
1969-10-11 TV2	Sverige 30min	(repris, del 1)
1969-11-22 TV2	Sverige 30min	(del 7)
1978-07-01 TV1	Sverige 30min	(repris, del 1)
1978-08-12 TV1	Sverige 30min	(del 7)
1993-03-20 Kanal 1	Sverige 30min	(repris, del 1)
1993-05-02 Kanal 1	Sverige 30min	(del 7)
2000-06-28 SVT1	Sverige 30min	(repris, del 1)

Repriser Kråkguldet i urval

1969-11-29 TV1	Sverige 28min del 1: Farligt område
1969-12-06 TV1	Sverige 28min del 2: Huvet på ett fat
1969-12-13 TV1	Sverige 28min del 3: Ingen dager synes än
1969-12-20 TV1	Sverige 28min del 4: Jägare och villebråd
1969-12-25 TV1	Sverige 28min del 5: Dags för Herodes
1969-12-27 TV1	Sverige 28min del 6: Skarp-Eriks skatt
1976-02-21 TV1	Sverige 28min del 1
1976-02-22 TV1	Sverige 28min
1976-03-27 TV1	Sverige 28min
1976-03-28 TV1	Sverige 28min

Kråkguldet släpptes på Dvd 2006-11-22

Källor till mitt arbete

Leif Krantz

Margaretha Krantz

Leif Liljeroth

Lisbeth Liljeroth

Boo Lindberg

Maria Lindberg

Olle Myrberg

Staffan Hallerstam

Stefan Fierbach

Marianne Svensson

Eddie Axberg

Lotti Greborn

Anne Arnberg

Curt Malmsten

Släkt till Folke Mellvig

Kameracrew vid inspelningen

Personal i Brunnby kyrka

Personal på Himmelstorps Café

Anneli Tidqvist gruvmuseet i Höganäs.

Höganäsbolaget

Elever i 1³a samrealskolan i Höganäs

Flera tidningsartiklar Expressen, KvP, Svenska Dagbladet, Röster i radio Tv och Helsingborgs Dagblad.